

**INTERFAOL VOSITALAR YORDAMIDA NEMIS TILI NUTQ
KOMPETENSIYASINI RIVOJLANTIRISH**

Nurabullaeva Kamila Joldasbaevna

NMPI 3-kurs doktoranti

Annotatsiya. *Ushbu maqola nemis tili darslari uchun interfaol mashqlar yaratish va o'quvchilarning o'zlashtirish ko'rsatkichlarini baholashda interfaol vositalardan foydalanishni tadqiq qiladi. Ta'lim materiallari va autentik matnlarni o'quv maqsadlariga moslashtirishni o'z ichiga olgan "didaktizatsiya" tushunchasi batafsil ko'rib chiqiladi. Maqolada autentik matnlarni didaktizatsiya qilishning asosiy bosqichlari bayon etilgan hamda ushbu vazifani bajarish va ularning o'quv jarayoniga integratsiyalashuvini osonlashtirish uchun raqamli vositalardan foydalanish bo'yicha misollar keltirilgan. Ushbu vositalarni qo'llashdan ko'zlangan asosiy maqsadlar — til kompetensiyasini rivojlantirish va o'quv natijalariga erishilganligini baholashdan iborat.*

Kalit so'zlar: *mobil ilovalar, interfaol vositalar, kommunikativ kompetensiya, chet tili, didaktizatsiya, autentik materiallar.*

Kirish

Maktablarda chet tili o'qitishning eng muhim vazifasi — xorijiy tilni amaliy o'zlashtirish, madaniy xususiyatlarni inobatga olgan holda ona tili so'zlashuvchilari bilan muloqot qila olish qobiliyatini shakllantirishdir, chunki til va madaniyat bir-biridan ajralmasdir. Zamonaviy chet tili o'qitish o'quv materiallarining autentikligiga tayanadi, chunki xorijiy tilni o'rganish o'zga madaniyat bilan tanishishni nazarda tutadi va lisoniy mazmun har doim madaniy hamda ijtimoiy ma'lumotlar bilan bog'liq bo'ladi. O'quvchilarga o'z hayotiy tajribalariga tayanadigan va o'z dunyoqarashiga o'zgargan nuqtai nazardan yangicha qarashga undaydigan puxta tayyorlangan materiallarni taklif qilish orqali ularni nemis tilini o'rganishga rag'batlantirish mumkin [6, 30]. Media vositalaridan o'rinli foydalanish materiallar bilan ishlashga bo'lgan motivatsiyani yanada oshirishi mumkin, chunki zamonaviy yoshlar texnologiyalarni odatiy hol deb bilishadi hamda kundalik hayotlarida muloqot qilish, tadqiqot o'tkazish, o'yin va ta'lim olish uchun turli mobil qurilmalardan foydalanishdan zavqlanadilar. Shuningdek, o'quvchilar kundalik faoliyatga oid muammolarni hal qilishda zamonaviy axborot-kommunikatsiya texnologiyalari va raqamli vositalardan foydalana olishlari kerakligini ham unutmaslik lozim. Metodik-didaktik tamoyillarni inobatga olgan holda autentik materiallardan foydalanish, shubhasiz, nafaqat lisoniy va mintaqaviy

kompetensiyalarni rivojlantirishga, balki nemis tilini o'rganishga bo'lgan motivatsiyani oshirishga ham xizmat qiladi Matnlarni Multimedia vositalari yordamida tayyorlash esa, boshqa omillar bilan bir qatorda, talabalarning media-kompetensiyasini ham oshiradi Metodik adabiyotlarda autentik materiallardan foydalanish bo'yicha ko'plab munozaralar mavjud bo'lib, "autentiklik" tushunchasiga turlicha ta'riflar berilgan. Ko'pincha bu darsda darslikka parallel ravishda foydalaniladigan va lisoniy jihatdan autentik bo'lgan gazetalar yoki jurnallar, qo'shiq matnlari, audio matnlar va shu kabi materiallarni anglatadi Autentik matnlar ham lisoniy, ham madaniy mahsulot bo'lganligi sababli, o'rganuvchilarga maqsadli madaniyatdagi muloqot odatlari va qoidalari haqida xulosalar chiqarish imkoniyatini beradi. Bu esa o'rganuvchilarda til uchun madaniy ma'lumotlar bazasini shakllantirishga yordam beradi [5;11] Tegishli adabiyotlarda ham autentik, ham sintetik matnlar ko'rib chiqiladi va ulardan darsda foydalanish muayyan maqsadga bog'liq bo'ladi. Biroq, autentik matnlar ko'pincha o'rganuvchilar uchun ancha murakkab ekanligini va shuning uchun ularni o'rganuvchilarning bilim darajasiga moslashtirish (didaktizatsiya) talab qilinishini unutmaslik lozim [3;45]. Autentik matnlarni moslashtirish bo'yicha turli fikrlar mavjud. Nosonovich quyidagilarni ta'kidlaydi:

1. Moslashtirilgan matnlar o'ziga xos xususiyatlarni, muallif individualligini va milliy o'ziga xoslikni yo'qotadi;
2. Autentik matnlar uslubi va mazmuni bilan ajralib turadi, shu sababli o'rganuvchilar uchun qiziqarlidir; ular tilning o'z egalari tomonidan qanday qo'llanilishini ko'rsatib beradi;
3. Sun'iy, soddalashtirilgan matnlardan foydalanish kelgusida real hayotiy matnlarni idrok etishda qiyinchiliklarga olib kelishi mumkin.

Tayyorlanmagan autentik matnlardan foydalanish bo'yicha boshqacha nuqtai nazarni Vaygmann ilgari suradi. Uning fikricha, autentik matnlar o'zining lisoniy murakkabligi tufayli, o'rganuvchilarning bilim darajasidan yuqori bo'lsa, hatto mutolaaga bo'lgan motivatsiyani pasaytirishi mumkin. Shu sababli, ularni o'qitish uchun moslashtirish shart va zarurdir[4;90,91].

Xulosa: Autentik materiallar asosida ishlab chiqilgan interfaol mashqlar yordamida talabalar o'zlarining o'lkashunoslik bilimlarini va media-savodxonlik ko'nikmalarini rivojlantirishga muvaffaq bo'lishdi [2;112]. Buning asosiy sabablaridan biri shundaki, ular uy vazifasi sifatida kursdoshlari uchun tavsiya etilgan materiallar asosida shunga o'xshash mashqlarni mustaqil ravishda ishlab chiqishlari kerak edi. Shuningdek, talabalar interfaol mashqlardan keyingi refleksiv davrlarni juda muhim deb hisobladilar, chunki bu jarayon ularni chuqur mushohada yuritishga va faol muhokamalarga undadi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. Juraboev, B. B.. Nemis tilini o'qitishda kommunikativ yondashuv. Fan va ta'lim
2. Sanaqulov, Z.. Xorijiy tilni o'qitishda zamonaviy usullar. Ta'lim fanlari bo'yicha akademik tadqiqotlar, 523-532.
3. Otepbergenov, J. S.. Ta'limda axborot texnologiyalari. Toshkent: "Yosh avlod matbaa", 55-58.
4. Xodjaev, M., & Qahharova, M.. Chet tillarni o'qitish metodologiyasi. Toshkent: "Fan va texnologiya".
5. Jamalov, J.. Chet tillarni o'qitish metodologiyasi. Toshkent: "O'qituvchi" nashriyoti...